

A SZINKRONITÁS KIÉPÍTÉSE

A FŐISKOLAI OROSZ SZAKOS TANÁRKÉPZÉS FELTÉTELEI KÖZÖTT

RAKONCZÁS PÁL

A szinkronitás alkalmazása az orosz szakos tanárképzésben lehetővé teszi a nyelvi anyag alaposabb és rövidebb idő alatt történő elsajátítását. Az alaposabb elsajátítást a sok visszafordítás biztosítja, amely feltételezi az egyes nyelvi szerkezetek összevetését a két nyelvben; a nyelvi anyag elsajátításához szükséges időt pedig maga a szinkronitás rövidíti le.

Mi motiválta a szinkronitás kiépítését és alkalmazását a főiskolai orosz szakos tanárképzésben?

Elsősorban a nyelvi laboratóriumnak a nyelvoktatás folyamatába való beállítása. A nyelvi laboratóriumban az orosz történelem jelentősebb fejezeteit dolgoztuk föl a beprogramozott orosz szöveg első meghallgatásától egészen a szinkron visszafordításáig. Ez 3 fázisban történt:

1. A csoportos lehallgató gyakorlaton a hallgatók hatszor hallgatták meg az alapszöveg különféle változatait, hibátlanul írták le a szöveg új szókincsét és kifejezésanyagát. (A lehallgató gyakorlat modelljének első változatát 1967-ben ismertettük.¹)

2. A tanári vezetéssel történő tantermi foglalkozáson megadott szempontok alapján gyakorolták be a laboratóriumban meghallgatott orosz szöveg nyelvi anyagát.

3. A laboratóriumi ellenőrző gyakorlaton pedig a hallgatók többek között magyarról oroszra történő szinkron fordítás formájában idézték föl a földolgozott orosz szöveg tartalmát. Noha ez még nem volt teljes értékű szinkron fordítás, de tartalmazta a szinkronitás elemeit, s alkalmasnak bizonyult arra, hogy a feldolgozott anyag elsajátítási fokát mérjük vele.

A két laboratóriumi gyakorlat között a tanár a tanyanyag szinkron fordítását és visszafordítását készítette elő, vagyis a szinkronitás kiépítésén dolgozott fordítási és egynyelvű gyakorlatok alkalmazásával. Ennek a munkának a folyamatában győződünk meg arról, hogy a szinkronitás alkalmazása az egynyelvű gyakorlatok megoldásánál is hasznos, mert lerövidíti a megoldás idejét, illetve lehetővé teszi az illető gyakorlat többszöri megoldását (megismétlését) az adott idő alatt.

A tantermi foglalkozáson a laboratóriumi szinkron fordítás előkészítését MINYJAR-BELORUCSEV R. K. útmutatásai alapján végeztük.²

A szinkronitás kiépítésére és a szinkron megoldásra alkalmas egynyelvű gyakorlatfajták kimunkálása elsősorban saját oktatói tapasztalataink alapján történt.

A szinkronitás kiépítésének és a főiskolai orosz szakos tanárképzésben történő alkalmazásának két fő sajátossága van: 1. Alkalmazása az orosz nyelv tökéletesebb elsajátítása céljából történik. Egyetlen olyan gyakorlatitípust sem használunk, amelynek keretében a szinkronitás kiépítése magáért a szinkronitásért történnék. Mind a

kiépítés, mind pedig az alkalmazás időszakában különös gondot fordítunk arra, hogy az orosz beszédgyakorlati foglalkozások megfelelő mozzanataiban semmi fölösleges ne történjék, hogy csak „hasznos terhet húzzon” a hallgató. Tanszékünkön a szinkronitás kiépítése és alkalmazása minden esetben konkrét és időszerű orosz beszédgyakorlati anyag alapján megy végbe.

2. A szinkronitást a tanárképzés céljainak és érdekeinek rendeljük alá. Tekintettel arra, hogy nem szinkron tolmácsokat, hanem orosz szakos általános iskolai tanárokat képezünk, a szinkronitás alkalmazását a pedagógushivatásra való neveléssel kapcsoljuk össze. Ez többek között azt jelenti, hogy nem a szinkron fordítás, hanem az egynyelvű feladatok szinkron megoldása van előtérben.

A szinkronitás birtokában hallgatóink szükségszerűen olyan szinkron tolmácsolási jártasságokra is szert tesznek, amelyeket majd a gyakorlati életben alkalmazni is tudnak.

Hazánkban jelenleg egy olyan téves felfogás kezd eluralkodni a „köztudatban”, amely szerint a szinkron fordítást nem lehet tanítani, arra születni kell. Több éves pedagógiai gyakorlatunk azt bizonyítja, hogy a szinkronitást ki lehet építeni, a szóbeli fordítást pedig be lehet gyakoroltatni. A két elem szintézise adja a szinkron fordítást. Ezt pedig még a tanárképzés feltételei között is meg lehet valósítani.

Mi a szinkronitás? Az idegkapcsolatok olyan kiépített rendszere, amely lehetővé teszi, hogy a forrásnyelvi beszéd fölfogása és továbbadása egyidőben történjék.

Az egyidejűség csak a két pszichikai műveletre vonatkozik, s nem magára a nyelvi anyagra. A nyelvi anyag hallás után történő fölfogása és beszéd formájában történő közvetítése (továbbadása) között fáziseltolódás van. A szinkron tolmács nem azt adja tovább, amit hall, hanem azt, amit „az imént” hallott.

A szinkronitás két szakaszát különböztetjük meg: a kiépítés és a fenntartás szakaszát. Rendszeres gyakorlás hiányában a kiépített szinkronitás előbb elmosódik, majd egy bizonyos idő elteltével teljesen elhal.

A szinkronitás kiépítését csak előzetesen valamilyen formában már földolgozott nyelvi anyag alapján lehet végezni. A mi gyakorlatunkban ez az előzetes földolgozás általában abból áll, hogy a hallgatók házi feladat formájában kiírják és megtanulják az orosz szöveg új szókincsét és kifejezésanyagát, valamint kérdéseket szerkesztenek a feladott orosz szöveghez írásban.

A szóbeli gyakorlatok legnagyobb részét kétszer-háromszor ismételtetjük meg olyan módon, hogy az első alkalommal még szünetet hagyunk a hallgató reagálására, a második alkalommal ez a szünet már megrövidül, a harmadik alkalommal rendszerint már egyáltalán nem hagyunk szünetet.

Fölvetődik a kérdés: milyen haszna van a csoportnak ebből, gyakorol-e mindenki vagy csak a kiszóltott hallgató? Igenlő a válaszuk. Tekintettel arra, hogy a nyelvi anyag mindenkinek ismerős és időszerű, az oktató által adott impulzusokra mindenki reagál — belső beszéd formájában. Ennek a kérdésnek az elméleti tisztázását BARSZUK R. J. munkájában találhatjuk meg.³

Az általunk alkalmazott gyakorlatfajtákat nem áll módunkban egy adott orosz szövegből vett példákon bemutatni. Ez azért van, mert még nem talákoztunk olyan orosz tanszöveggel, amelynek esetében az általunk közölt valamennyi gyakorlatfajtát alkalmazni tudtuk volna. A szinkronitás kiépítése tehát úgy történik, hogy az oktató minden egyes orosz tanszöveg esetében kiválasztja a szöveg földolgozása szempontjából legmegfelelőbb gyakorlatfajtákat, s azokkal dolgozik. Egy adott orosz tanszöveg általában 6—8 gyakorlatfajtát kínál, attól függően, hogy melyikben milyen nyelvi elemek vannak túlsúlyban.

A szinkronitás kiépítésére szolgáló egynyelvű és fordítási gyakorlatok

1. *Az igék szemléleti párjának gyakorlása.* A tanár a folyamatos szemléletű igéket sorolja, a hallgató a szemléleti párjukat. Ilyen módon a szöveg valamennyi fontosabb ige párját rögzítjük. Ez a gyakorlattípus rászoktatja a hallgatókat arra, hogy az orosz ige tanulása közben mindig keressék a szemléleti párját is. Pl.: *занимать — занять, ловить — поймать, узнавать — узнать, помогать — помочь* . . .

2. *A befejezett szemléletű ige egyszerű jövő időben történő ragozása.* Ennek kapcsán két alapvető kérdés vetődik föl: *a) Milyen ragozása az ige? b) Melyik szótagon lesz a hangsúly a ragozás folyamán?* Mindkét kérdésre az ige első és második személyű (ragozott) alakjainak egymáshoz való viszonya adja meg a választ. Aki ebben a két személyben jól ragozza el az igét, annak a ragozás a továbbiakban nem jelent problémát. A tanár egyes szám első személyben mondja az igét, a hallgató az egyes szám második személyű alakkal reagál rá. (A személyes névmás az asszociáció révén segítséget jelent a hallgatónak.) Pl.: *я помогу — ты поможешь, я спрошу — ты спросишь, я узнаю — ты узнаешь, я выйду — ты выйдешь* . . .

3. *Az ige múlt idejű alakjainak gyakorlása.* Legcélszerűbb az egyes szám 3. személy hímnem- és nőnemű alakjának gyakorlása, mert ez a két igealak általában mindent tartalmaz, ami az ige múlt idejére vonatkozik. A tanár mondja a hímnemű alakot személyes névmással, a hallgató — a nőneműét. P.: *он спросил — она спросила, он помог — она помогла, он стёр — она стёрла* . . .

4. *A múlt idejű igealakok gyakorlása a főnévi igenévből kiindulva.* Ezt a szóbeli gyakorlattípust rendszerint a hímnemű alak gyakorlása céljából alkalmazzuk. A tanár az ige főnévi igenévi alakját mondja, a hallgató a múlt idejű alakját a 3. személyű hímnemű személyes névmással együtt. Pl.: *лечь — он лёг, умереть — он умер, мёрзнуть — он мёрз* . . .

5. *Az ige felszólító módú alakjainak gyakorlása.* Ez a gyakorlatfajta lehetővé teszi az egyes szám 1. személyű igealak és a felszólító mód kiinduló (egyes szám 2. személyű) igealakja közötti kapcsolat megláttatását és begyakorlását. A tanár az ige egyes szám 1. személyű alakját mondja, a hallgató pedig a felszólító mód kiinduló alakját. Pl.: *я спрошу — спроси, я молчу — молчи, я займу — займи* . . .

6. *Az ige felszólító módja körülírt alakjainak gyakorlása.* A szinkronitás kiépítése és a beszédképesség fejlesztése szempontjából a legcélszerűbbnek bizonyult az egyes szám 3. személyű alak képzésének a gyakorlása. A tanár számára kiindulásul szolgálhat az ige kijelentő módjának egyes szám 1. személyű alakja, de szolgálhat a felszólító mód kiinduló alakja is. Csak az a fontos, hogy pontosan határozza meg a hallgató feladatát. Pl.: *помоги — пусть он поможет, выйди — пусть он выйдет, пойми — пусть он поймёт* . . .

7. *A cselekvő jelen idejű melléknévi igenév gyakorlása.* A gyakorlás tempójának a tartása szempontjából hasznos, ha a tanár előzőleg házi feladatul a szövegben előforduló igék cselekvő jelen idejű melléknévi igenevének megszerkesztését adja föl. A tanár mondja az ige főnévi igenevét, a hallgató pedig az igéből képzett cselekvő jelen idejű melléknévi igenevet. Pl.: *жить — живущий, создавать — создающий, говорить — говорящий, заниматься — занимающийся* . . .

8. *A szenvedő múlt idejű melléknévi igenév gyakorlása.* Előtte a házi feladat ilyen lehet: a befejezett szemléletű tárgyas igékből képezzenek szenvedő múlt idejű melléknévi igenevet. A tanár ebben az esetben is az ige főnévi igenévi alakját mondja. Pl.: *создать — созданный, закрыть — закрытый, укрепить — укреплённый* . . .

9. *A melléknévi igenevek szerkezetekben történő gyakorlása.* Ez a gyakorlat-típus a melléknévi igenevek használatára is megtanítja a hallgatót. A tanár a főmondat

és a jelzői mellékmondat határán levő legrövidebb szerkezetet mondja, a hallgató a megadott szerkezet alapján megszerkeszti a megfelelő melléknévi igeneves szerkezetet. Pl.: студент, который читает — читающий студент; окно, которое закрыли — закрытое окно; мальчик, который играл — игравший мальчик . . .

10. *A cselekvő szerkezetek szenvedő szerkezetekké való átalakítása.* A cselekvő szerkezetek rendszerint a legrövidebb bővített mondatok, általában egy bővítőnényel — a tárggyal. Tekintettel arra, hogy az adott esetben már mondatokkal dolgozunk, a mondatok összeállításakor a tanár törekedik arra, hogy azok a szöveg összefüggő mondanivalójának lényegét, magvát adják. Így a szinkronitás kiépítésének és a beszédkészség fejlesztésének feladata mellett a konkrét tartalom megtanulását is elősegítjük. Pl.: Михайлов опубликовал стихотворения Петефи. — Стихотворения Петефи были опубликованы Михайловым.

11. *Az egyszerű egyeztetett jelzős szerkezetek többes száma.* Az oktatott szövegből elsősorban a rendhagyó többes számú főneveket gyűjtjük ki erre a célra. A hallgató a melléknév többes számú alakját minden esetben tudja, s amíg azt kimondja, eszébe is juthat a főnév többes számú alakja. Pl.: красная звезда — красные звёзды, старый орёл — старые орлы . . .

12. *A melléknévi névmással bővített jelzős szerkezetek többes száma.* A szerkezetek összeállításakor arra kell törekedni, hogy mindhárom tövű melléknevek szerepeljenek, s a névmások is minél változatosabbak legyenek. Pl.: мой новый друг — мои новые друзья, это глубокое озеро — эти глубокие озёра . . .

13. *A melléknévi névmással bővített jelzős szerkezetek ragozott alakjai.* A tanár megmondja a hallgatónak, hogy milyen szám melyik esetében kéri az adott szerkezeteket. Ez a gyakorlattípus különösen alkalmasnak bizonyult az élők és élettelenek ragozása közötti különbség tudatosítására és a ragozás automatizálására. Pl.: этот молодой солдат — этих молодых солдат, мой старший брат — моих старших братьев . . .

14. *Egy főnévből és egy előjárószóval álló egyszerű helyhatározók többes száma.* A gyakorlattípus érdekessége, hogy a főnevek többes számának gyakorlása mellett erősíti az előjárószó és a főnév közötti asszociációt. Pl.: в шкафу — в шкафах, на берегу — на берегах, за рекой — за реками . . .

15. *Egy előjárószóból és egy birtokos szerkezetből álló helyhatározó többes száma.* A hallgató a birtokos szerkezet mindkét tagját többes számba teszi. Pl.: на берегу реки — на берегах рек, в центре города — в центрах городов . . .

16. *Helyhatározó, amelyben az előbbi birtokos szerkezet mindkét tagja egyeztetett jelzővel van ellátva.* Ezek a bővített helyhatározók jelentős szerepet játszanak a hallgatók beszédkészségének fejlesztésében. Pl.: на крутом берегу глубокой реки — на крутых берегах глубоких рек . . .

17. *Orosz szöveg hallás után történő ismétlése.* A már földolgozott orosz szöveget a tanár olvasási egységekre tagolva olvassa föl a hallgatónak, aki hallás után ismétli gondosan ügyelve arra, hogy a) semmit se hagyjon ki, b) helyes kiejtéssel és intonációval ismétlje a szöveget, c) legfeljebb egy olvasási egységgel maradjon el a tanártól. Az egyes olvasási egységek között hagyott „szünetek” nem elegendők ahhoz, hogy a hallgató megismételje bennük az elhangzott olvasási egységet, azok csupán a tagolt olvasást hivatottak biztosítani. Pl.: Никакие учёные исследования, / никакие многотомные романы / не знакомят нас / так хорошо . . .

18. *Folyamatos olvasással közölt orosz szöveg hallás után történő ismétlése.* Az előző gyakorlattípus fejlettebb változata. Rendszerint a tananyag összefoglalásakor és ismétlésekor alkalmazzuk. Ennek a feladatnak a hibátlan elvégzésére csak az a hallgató képes, aki menet közben tökéletesen elsajátította a tananyagot, aki előtt

a szöveg minden eleme ismert. Pl.: Никакие учёные исследования, никакие многотомные романы не познакомят нас так хорошо с жизнью народа . . .

19. *Orosz szöveg hallás után történő ismételése megadott nyelvtani kategóriák megváltoztatásával.* A tanár olvasási egységekre tagolva mondja az orosz szöveget, a hallgató a megadott nyelvtani kategória megváltoztatásával ismétli. Ez az átalakítás csak kicsiny mértékű lehet, mert a hallgató figyelmét és energiáját a szó szerinti másolás feladata is leköti. Ilyen átalakítási feladatok lehetnek: a) az alany és állítmány másik számba tétele, b) az állítmány másik időben való használata, c) rövid jelzői mellékmondatok melléknévi igeneves szerkezetekkel való helyettesítése, d) megadott szavak vagy kifejezések szinonimáikkal való fölcserélése stb. Pl.: Современники ясно различают — различали — две России и проводят — проводили — резкую грань между русским царём и русским народом.

20. *Orosz kifejezésanyag visszafordítás útján történő gyakorlása.* Ez a gyakorlattípus a nyelvi anyag összevetésére, rögzítésére és begyakorlására szolgál. Előzetesen a hallgatók kiírták és megtanulták a földoltott orosz szöveg új szókincsét és kifejezésanyagát. A foglalkozáson a tanár erről úgy győződik meg, hogy az orosz kifejezésanyagot magyarról oroszra történő fordítás útján kéri számon. A visszafordításnak az idegen nyelv oktatásában betöltött szerepét tudomásunk szerint elsőnek SZALISZTRA I. D. fejtette ki.⁴

A kifejezésanyag visszafordítás útján történő gyakorlása úgy megy végbe, hogy a tanár az első hallgatónak még elég időt hagy az egyes kifejezések „lefordítására”, a második hallgatónak már kevesebbet hagy, a harmadik hallgató pedig már szinkronban „fordítja” a kapott magyar kifejezéseket oroszra. (Ezt az eljárást követtük az egynyelvű gyakorlatok esetében is.) Pl.: mindent megmagyarázó tézis — всепокрывающий тезис, tézishez nyúl — прибегать к тезису, a forradalom elfojtása — подавление революции, különbséget tesz — проводить различие, a cárizmus büntetetei — преступления царизма . . .

21. *Összefüggő magyar szöveg fordítási egységek alapján történő oroszra fordítása.* Az összefüggő magyar szöveg döntően az előző gyakorlatban már szereplő kifejezésanyagból tevődik össze. A magyar szöveg a foglalkozáson földolgozott orosz szövegnek nem szó szerinti fordítása, csak követi az alapszöveg tartalmi mondanivalóját. Két fő jellemzője: a) a szóbeli fordítás céljára jól megszerkesztett, b) szórendileg és stilsztikailag magyaros.

A magyarról oroszra történő szóbeli fordítás fordítási egységein értjük az egyes szavakat és a grammatikailag és szemantikailag szorosabban egymáshoz tartozó szavak által képezett szócsoportokat, amelyek önálló fogalom jelölésére szolgálnak, s amelyek között szünetet lehet hagyni anélkül, hogy megbontanánk a szöveg egészének mondanivalóját. A fordítási egységek elméleti kidolgozását többek között BARHUDÁROV L. SZ. munkájában találjuk meg.⁵

Ezt a más néven szintagmatikus fordítást hazai viszonylatban tudomásunk szerint először TARJÁN JENŐ alkalmazta.⁶ Pl.: Ezzel kapcsolatban В связи с этим аргой is olvastunk, мы читали и о том, hogy az orosz haladó értelmiség, что русская передовая интеллигенция, az orosz forradalmi demokraták, русские революционные демократы . . .

22. *Összefüggő magyar szöveg szinkron fordítása.* Az előző gyakorlattípus folytatásaként jön létre. Általában a téma összefoglalásakor és ismétlésekor alkalmazzuk a szinkronitást kiépítése szakaszában. A fordítás (visszafordítás) útján is földolgozott nyelvi anyag könnyebben rögződik a hallgatók emlékezetében, tartósabb lesz; képezi azt a magot, amely köré csoportosul a fordítás nélküli, az egynyelvű gyakorlatok alkalmazásával földolgozott minden más nyelvi anyag. Pl.: Ezzel kapcsolatban arról

is olvastunk, hogy az orosz haladó értelmiség, az orosz forradalmi demokraták, В связи с этим мы читали и о том, что русская передовая a tiszték és a katonák negatívan viszonyultak a hadjárathoz. интеллигенция, русские революционные демократы, офицеры и солдаты отрицательно отнеслись к походу.

A szinkronitás kiépítésében elért eredmény

Hogyan történik a szinkronitás kiépülése tényének megállapítása? Mikor mondhatjuk el, hogy az új idegkapcsolatok már kiépültek a hallgatóban; hogy az általa ismert témakörökön, szókinccsen és kifejezésanyagon belül hallgatónk alkalmas az egynyelvű feladatok szinkronban történő megoldására, valamint a szinkron fordításra? A szinkronitás kiépülésének ténye általában minden olyan egynyelvű vagy fordítási feladaton keresztül megállapítható, amely az adott összefüggésben először hangzik el a hallgató előtt, s ő azt először és egyszeri hallásra szünet nélkül — szinkronban — meg tudja oldani. Nálunk ez általában négy gyakorlattípus alapján történik.

a) Teljesen ismeretlen, de ismeretlen szókinccset és kifejezésanyagot nem tartalmazó orosz szöveg magyarra történő szinkron fordítása.

b) Könnyű magyar szöveg első hallásra történő szinkron fordítása oroszra.

c) Ismeretlen szókinccset nem tartalmazó orosz szerkezetek vagy rövid mondatok első hallásra történő átalakítása.

d) Ismeretlen szókinccset és kifejezésanyagot nem tartalmazó orosz szöveg tagolt olvasás után történő szóbeli ismétlése.

Mennyi időt vesz igénybe a szinkronitás kiépítése a mi viszonyaink között?

Feltételek:

a) Heti 2 alkalommal alkalmankénti 25 perces gyakorlás az egész csoport jelenlétében.

b) A szereplő hallgató hangos, a helyükön ülő hallgatók pedig belső beszéd formájában oldják meg a feladatot. Ezt a kétfajta tevékenységet mi aktív és passzív szereplésnek neveztük el. Mindkét esetben végbemegy az új idegkapcsolatok — a szinkronitás — kiépülése.

c) Biztosítani kell minden egyes hallgató aktív szereplésének a lehetőségét is. Ennek az egyes hallgatók esetében legalább 6 alkalommal kell megtörténnie, alkalmanként 5 percig.

Az optimális lehetőségeket figyelembe véve a 12-es létszámú csoportnál 60 perc kell ahhoz, hogy mindegyik hallgató egyszer szerepeljen. Hatszori szerepeléshez tehát összesen 360 percre van szükség. Ha egy foglalkozáson összesen 25 percig gyakorolunk, akkor $360:25 = 14,4$ foglalkozásra van szükség a szinkronitás kiépítéséhez általában. Tekintettel arra, hogy heti 2 alkalommal végzünk ilyen természetű feladatot, a szinkronitás kiépítése általában 8 hetet vesz igénybe.

Ezek az adataink az átlaghallgatóra vonatkoznak, ami azt jelenti, hogy a megadott feltételek közepette a megadott idő alatt a 12-es létszámú csoportban a szinkronitást 6, 7 vagy 8 hallgatóban építjük ki maradéktalanul. Vannak tehát hallgatóink, akikben a szinkronitás 8 hét alatt sem épül ki maradéktalanul, akiknek az esetében ezt a munkát tovább kell folytatnunk. De vannak olyan hallgatók is, akiknél a 100%-os eredményt soha nem érjük el. Eddigi tapasztalataink szerint ennek három okát állapíthattuk meg:

a) Az egyes hallgatók gyengébb előképzettsége. A gyengébb előképzettség

következtében egy adott orosz nyelvi tanszöveg — beszédtema — kapcsán számukra az átlagnál több az ismeretlen nyelvi elem, ami nehezíti aktív bekapcsolódásukat.

b) Az egyes hallgatók rendszertelen készülése. Azt a hallgatót, aki egy foglalkozás kötelező nyelvi anyagát nem sajátította el az első fokon, a téma földolgozása folyamán mindig zavarják az el nem sajátított nyelvi elemek. Ennek is következménye lehet a lemaradás.

c) A fizikai betegség vagy az átlagnál gyengébb idegrendszer, ami általában együtt jár. „Mens sana in corpore sano.” Az ilyen hallgatókban is kiépülhet és kiépül a szinkronitás, csak nagyobb áron: a munka folyamán jobban „elviselődnek”. Annak ellenére, hogy majdnem minden évben van ilyen hallgatónk, a kimerültség mértékét illetően orvosi méréseket még nem végeztettünk. Ezzel kapcsolatban az az álláspontunk, hogy mi nem növelhetjük az ilyen hallgatók kisebbségérzését. Annál is inkább, mert igen nagy aktivitással kapcsolódnak be ebbe a munkába.

Zavarja-e oktatómunkánkat az a tény, hogy a kiépítés időszakában nem minden hallgatóban egyforma mértékben építjük ki a szinkronitást? Nem.

a) Tanárképző, s nem szinkron tolmácsképző intézet vagyunk. Az előírt tananyag elsajátítási fokát mérjük és osztályozzuk, s a szinkronitás csak eszköz a nyelvi anyag alaposabb elsajátításához.

b) Tekintettel arra, hogy a szinkronitás kiépítése csak a kötelező beszédgyakorlati anyag alapján történik, ebből a munkából minden hallgatónak egyaránt haszna van.

A szinkronitás kiépítése folyamán találkozhatunk kimondottan jó (az átlagnál jobb) idegrendszerű hallgatókkal, akikben sokkal rövidebb idő alatt épül ki. Az ilyen hallgatókat már az első és második ilyen jellegű foglalkozáson „föl lehet fedezni”, mert rendszerint önként jelentkeznek a feladat megoldására, s 2—3 aktív szereplés után már képesek mindenfajta feladat szinkronban történő megoldására. A továbbiakban ők az első számú segítők. A 12-es létszámú csoportjainkban eddig általában 1; legföljebb 2 ilyen tehetséges hallgató akadt, de voltak csoportok, ahol egy sem.

A különleges szinkron tolmács-tehetségek titkát mi az erős, mindenre gyorsan reagáló idegrendszerben és a mindennapi munkában való szoktatásban látjuk.

A szinkronitás alkalmazása az egynyelvű és fordítási feladatok megoldásában új perspektívát nyitott meg a főiskolai orosz szakos tanárképzésben, amelynek ismeretetésére következő tanulmányunkban kerül sor.

IRODALOM

- [1] RAKONCZÁS PÁL: Új lexikai anyag feldolgozása — magnetofonszalagon, SzTF TK, 1967. 205—209. p.
- [2] Миньяр—Белоручев Р. К.: Методика обучения переводу на слух, Издательство ИМО, Москва 1959.
- [3] Барсук Р. Ю.: Основы обучения иностранному языку в условиях двуязычия, Издательство «ВЫСШАЯ ШКОЛА», 1970. стр. 47.
- [4] Салистра И. Д.: Обратный двусторонний перевод и его применение в школе, Вopr. мет. обуч. ин. яз., Учпедгиз 1956. Сборник статей, стр. 190—197.
- [5] Бархударов Л. С.: Язык и перевод, Издательство «Международные отношения», Москва 1975.
- [6] TARIÁN JENŐ: Kísérleti módszer a haladó fokú nyelvtanításra a nyelvi laboratóriumban, Modern Nyelvtanítás 1967. 156—166. p.

DER AUSBAU DER SYNCHRONITÄT UNTER DEN BEDINGUNGEN DER RUSSISCH-LEHRERBILDUNG AN DER PÄDAGOGISCHEN HOCHSCHULE

Pál Rakonczás

Der Verfasser dieser Studie bedient sich in seiner Unterrichtstätigkeit seit zehn Jahren der Synchronität zwecks gründlicherer Aneignung des Lehrstoffes seitens der Studenten. Die beiden Hauptgebiete der von ihm angewandten Synchronität sind: *a)* die synchrone Lösung der einsprachigen Übungen und *b)* viele Rückübersetzungselemente enthaltende synchrone Übertragung aus dem Ungarischen ins Russische.

Die Methodologie des Fremdsprachenunterrichtes unterscheidet zwei Phasen der Synchronität: die Phase des Ausbaues und jene der Aufrechterhaltung.

Im vorliegenden Artikel gibt der Verfasser die Phase des Ausbaues unter den Bedingungen der Russisch-Lehrerausbildung an der Hochschule bekannt. Er betont, dass Ausbau und Anwendung der Synchronität nicht in gesamt-hochschulischer Relation zur Verwirklichung gelangen, sondern nur in den von ihm geleiteten Gruppen des II., III. und IV. Jahrganges.

Die vom Verfasser mitgeteilten Daten beziehen sich auf den Durchschnitt mehrerer Jahre, weil — von seltenen Ausnahmen abgesehen — jede der von ihm unterrichteten Gruppen an dem Ausbau der Synchronität teilnimmt.

СОЗДАНИЕ СИНХРОННОСТИ СЛУХОВОЙ РЕЦЕПЦИИ И РЕЧИ В УСЛОВИЯХ ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЬСКИХ КАДРОВ

Пал Ракоңцаш

Автор статьи в своей педагогической практике уже десять лет применяет синхронность в целях более глубокого овладения языковым материалом. Две главные области применения синхронности: *a)* устное выполнение беспереводных упражнений, *б)* синхронный — отчасти обратный — перевод с венгерского на русский.

По методике обучения иностранным языкам различаются два этапа синхронизации: создание и применение уже созданной синхронности.

В данной статье автор знакомит нас с процессом создания синхронности в условиях подготовки учителей русского языка и литературы. В то же время он подчёркивает: создание и применение синхронности осуществляется только в тех группах второго, третьего и четвёртого курсов, с которыми он работает.

Данные, сообщаемые автором отражают общие результаты, полученные в течение десяти лет.